

2. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): навч. посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2001. 240 с.
3. Метеленко Н.Г., Шульга О.П. Концептуалізація поняття «фінансовий механізм». Причорноморські економічні студії. Випуск 10. 2016. С. 172-179.
4. Гонга О., Кальченко О. Фінансове планування на підприємствах реального сектору економіки. Проблеми і перспективи економіки і управління. 2017. № 4 (12). С. 128-133.

УДК 336.2:336.5

А.О. Вольська, канд. екон. наук, доц. (НРЗВО «КПДІ», Кам'янець-Подільський)

І.В. Балла, канд. екон. наук (ЗВО «ПДУ», Кам'янець-Подільський)

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ: ДОХОДИ І ВИДАТКИ СЬОГОДЕННЯ

Війна змінила вигляд держави та її фінансової системи. Фінансові можливості країни обнулилися. Режим роботи державних фінансів в умовах воєнного стану кардинально відрізняється від звичайного.

Державний бюджет – головний загальнодержавний фонд централізованих коштів. За допомогою бюджету держава концентрує певну частку валового внутрішнього продукту та централізовано розподіляє її на розвиток національної економіки, для соціального захисту населення, утримання органів державної влади та управління, оборони країни. Державний бюджет на кожний фінансовий рік розглядається Верховною Радою України і затверджується як закон.

До війни бюджет переважно наповнювався надходженнями від сплати податку на імпорт товарів. У 2022 році Мінфін планував зібрати 405 млрд грн ПДВ, 76 млрд грн акцизу (алкоголь, сигарети, енергоносії), 37,5 млрд грн мита.

Загалом лише непрямі податки з імпортих товарів повинні були становити майже 520 млрд грн – 40% від усіх доходів бюджету. Проте митниці вдалося зібрати лише п'яту частину запланованих надходжень. Така ж ситуація з податками: їх надходження становлять 15-20% від довоєнних показників. Основна причина – закриття багатьох підприємств, знищення складів та промислових потужностей.

Щоб компенсувати ці втрати, уряду довелося просити державні підприємства та Нацбанк достроково переказати до бюджету прибутки 2021 року. За планом це мало статися в квітні-червні.

Таблиця 1 – Доходи державного бюджету України станом на 01.10.2022 році (млн. грн.) [1]

Показники	Доходи	Питома вага, %
Усього	1251823,1	100.00%
Податкові надходження	686327,4	54.83%
Неподаткові надходження	216794,8	17.32%
Доходи від операцій з капіталом	598,7	0.05%
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	342350,0	27.35%
Цільові фонди	125,4	0.01%
Офіційні трансферти	5626,8	0.45%

Доходи держбюджету в Україні формуються переважно за рахунок різних податків і зборів, а також деяких інших джерел, зокрема, від приватизації держмайна. В умовах війни держава гостро залежить від зовнішнього фінансування та внутрішніх запозичень.

Наразі держава позичає кошти трьома шляхами:

- через випуск ОВДП. На період війни уряд вирішив запровадити військові облігації. Ставки і терміни за ними фіксовані – 11% річних та рік обігу;
- запозичення в міжнародних фінансових організацій та ЄС;
- залучення грантового фінансування. Закордонні уряди надають ці кошти на безповоротній основі для підтримки бюджету в умовах війни.

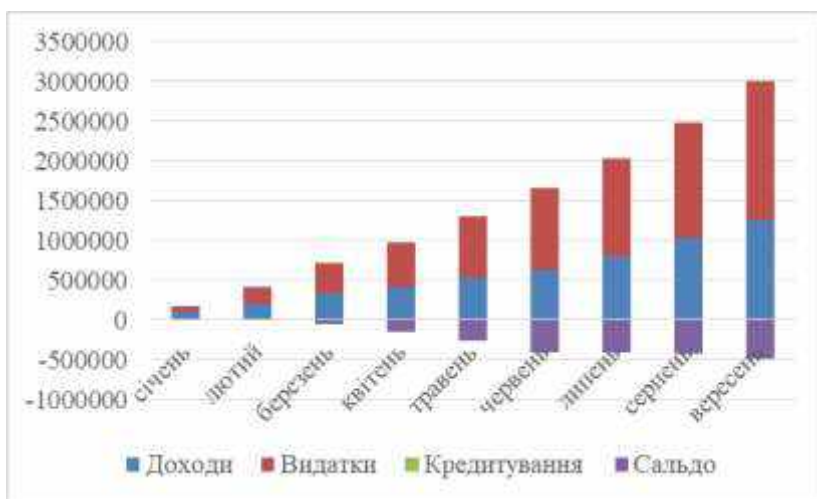

Рис. 1. Виконання державного бюджету України в 2022 р. (млн. грн.)

В умовах обмеженості ресурсів влада обережно ставиться до видатків. Усі вільні кошти спрямовуються на оборону. Скоротилися всі капітальні видатки, їх спрямували у резервний фонд. Крім того, не фінансуються видатки розвитку і в обмеженій кількості – поточні та захищені видатки. Кошти витрачаються на оборону, виплату пенсій, зарплати бюджетникам та обслуговування державного боргу

Як бачимо, витрати державного бюджету перевищують його доходи. Бюджетний дефіцит, що викликаний скороченням надходжень до бюджету й зростанням витрат з бюджету, є одним з головних чинників інфляції.

Розуміємо, що економіка відіграє важливу роль в протидії агресору, а здатність держави фінансувати оборону та інші сфери прямо залежна від швидкості її відновлення.

Складно передбачити, скільки підприємств невдовзі відновлять роботу, адже війна триває.

Інформаційні джерела:

1. Державний бюджет. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/> (дата звернення 01.11.22).

УДК 336.71

В.С. Гаврилюк, здобувач фахової передвищої освіти (*ХФКК ХКТЕІ, Хмельницький*)

Ю.М. Нікольчук, канд. екон. наук, доц. (*ХКТЕІ, Хмельницький*)

МОНЕТАРНІ ВАЖЕЛІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Монетарну політику трактують як політику держави, через яку уповноважена державою інституція контролює обсяг пропозиції грошей з метою встановлення цінової стабільності, сприяння економічному зростанню, дотриманню рівня безробіття населення на низькому рівні. Монетарна політика може бути стимулюючою (експансивною) у разі пом'якшення монетарних умов, зазвичай, зниження відсоткових ставок (або ж збільшення темпів зміни пропозиції грошей понад усталений рівень). Експансивна політика використовується для подолання рецесії, оскільки призводить до зростання сукупного попиту, таким чином стимулюючи економічне зростання та знижуючи рівень безробіття. В звичайний час подібна